Z wokandy: Wykorzystanie dotacji oświatowej na usługi prawne - kiedy i jak dopuszczalne?

Kategoria: Edukacja, Kultura i Sport
Opublikowano: czwartek, 29, październik 2026 10:33
Piotr Majoch
Odsłony: 217

WSA: Wydatkowanie środków dotacji na obsługę prawną organu prowadzącego jest możliwe, ale wymaga bardzo dokładnego uzasadnienia.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu oddalił skargę spółki prowadzącej niepubliczną szkołę na decyzję prezydenta miasta i podtrzymującą ją decyzję samorządowego kolegium odwoławczego w przedmiocie określenia kwoty dotacji oświatowej podlegającej zwrotowi. Obowiązek zwrotu został uzasadniony przez organy wykorzystaniem publicznych środków niezgodnie z przeznaczeniem, z czym nie zgodziła się wydatkująca je spółka.

Prawnik wspomaga organ prowadzący szkołę - lecz czy za publiczne pieniądze?

Bezpośrednią przyczyną wszczęcia postępowania był audyt przeprowadzony przez organ administracji skarbowej, w którym wykazano rozliczenie przez spółkę faktur wystawianych przez kancelarie radców prawnych. Zawierane umowy miały cechować się zbyt dużym poziomem swobody i dowolności w dysponowaniu środkami publicznymi, co w konsekwencji mogło prowadzić do nadużyć. Prezydent miasta, jako organ I instancji, uznał ponadto, że wydatki na obsługę prawną dokonane ze środków dotacji nie mieszczą się w katalogu art. 35 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych (u.f.z.o.). Przepis ten określa cele, których realizacji mogą służyć publiczne środki, ograniczając je do zadań z zakresu kształcenia, wychowania i opieki. Zdaniem organu I instancji o spełnieniu tego wymogu nie można było mówić w sytuacji przeznaczenia części dotacji na pomoc prawną niezwiązaną bezpośrednio z celami wskazanymi w u.f.z.o. Radcowie prawni świadczyli bowiem swoje usługi w zakresie optymalizacji zabezpieczenia interesu prowadzonej działalności gospodarczej przez spółkę i sporządzania opinii prawnych na jej rzecz. Usługi te obejmowały przy tym cały zakres jej działalności, w tym również wykraczający poza czynności związane z prowadzeniem szkoły. Prezydent wskazał przy tym, że stała, comiesięczna obsługa prawna organu prowadzącego nie mieści się w katalogu jego zadań określonych w art. 10 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe (P.oś.). W ocenie organu spółka nie uwiarygodniła związku między poniesionymi wydatkami a kształceniem, wychowaniem lub opieką nad dziećmi. To natomiast oznaczało konieczność zobowiązania jej do zwrotu części pieniędzy poprzez wydanie decyzji o rygorze natychmiastowej wykonalności. Stanowisko prezydenta miasta zostało w pełni zaaprobowane przez samorządowe kolegium odwoławcze, do którego wpłynęło odwołanie strony. Ta nie zgodziła się jednak z przedstawioną przez organ II instancji argumentacją. W skierowanej do sądu administracyjnego skardze podniosła zarzut błędnej wykładni przepisów. Spółka nie zgodziła się z twierdzeniem o dokonaniu wydatków na cele odbiegające od działalności oświatowej, podnosząc, że usługi prawne obejmowały pomoc w rozwiązaniu sporu o wynajem szkolnego budynku, a tym samym w zapewnieniu bezpiecznej kontynuacji prowadzenia zajęć. Strona skarżąca nie zgodziła się także z argumentem o nadmiernej dowolności postanowień umów zawartych z kancelariami, podnosząc, że były one skonstruowane w sposób typowy dla porozumień tego typu.

Wydatki dopuszczalne pod warunkiem - dokładnego wyjaśnienia i udokumentowania

Rozpatrujący sprawę poznański sąd administracyjny oddalił skargę, odmawiając tym samym słuszności zarzutom stawianym przez spółkę. Przyznał jednak, że kwestia przeznaczania środków dotacji oświatowej na usługi prawne nie jest jednoznaczna. Jak wskazał Sąd, co do zasady koszty obsługi prawnej organu prowadzącego mogą być ponoszone ze środków dotacji. Wynika to z art. 35 ust. 1 pkt 1 lit. b u.f.z.o. w związku z art. 10 ust. 1 pkt 4 P.oś. Przepisy te potwierdzają możliwość korzystania z dotacji na potrzeby finansowania wydatków związanych z realizacją zadań organu prowadzącego. Wśród nich wymienia się natomiast m.in. zapewnienie obsługi administracyjnej, w tym prawnej, jak również

Phoca PDF

obsługi finansowej. Nie przeczy to jednak ogólnej zasadzie wyrażonej w art. 35 u.f.z.o., w świetle której również takie wydatki muszą pozostawać zgodne z realizacją przez szkołę jej podstawowych zadań. Oznacza to, że nie każdy wydatek ponoszony na potrzeby zapewnienia obsługi prawnej organowi prowadzącemu może być finansowany z dotacji. Obok formalnego spełnienia warunków wymienionych w szczegółowym katalogu tego przepisu, wydatek musi bowiem służyć realizacji podstawowych zadań oświatowych. Sąd zauważył, że w przypadku usług prawnych to rozróżnienie jest wyjątkowo ważne. Świadczenia tego rodzaju nie są bowiem związane z realizacją kształcenia, wychowania i opieki w sposób oczywisty. Tym samym racjonalność i niezbędność wydatków tego typu muszą zostać dokładnie wyjaśnione i udokumentowane.

Ciężar dowodu prawidłowości wykorzystania dotacji spoczywa na organie prowadzącym

Sąd podkreślił, że na organie prowadzącym szkołę ciąży obowiązek dołożenia nadzwyczajnej staranności dla udokumentowania wydatków poniesionych ze środków dotacji oświatowej. Jako jej beneficjent, organ prowadzący musi udowodnić fakt wykorzystania pieniędzy zgodnie z ich przeznaczeniem w odpowiednio wiarygodny sposób, co potwierdza chociażby wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 6 czerwca 2017 r. (sygn. II GSK 5746/16). W opisywanej sprawie takich dowodów zabrakło. Strona skarżąca nie odpowiedziała także na wezwanie prezydenta miasta (organu I instancji) do przedłożenia dokumentów dotyczących współpracy z podmiotami świadczącymi usługi pomocy prawnej. Nieprzedstawienie dowodów mogących ukazać rzeczywisty przedmiot i zakres tych usług uniemożliwiło procesową weryfikację twierdzeń spółki o zgodności poniesionych przez nią wydatków z celami, którym służy dotacja oświatowa. Nie sposób było zatem zbadać, czy związek tych wydatków z kształceniem, wychowaniem i opieką był rzeczywisty, uzasadniony i racjonalny.

Obowiązek zwrotu części dotacji oświatowej pomimo wydatkowania jej na zasadniczo dopuszczalny cel pokazuje, jak ważne jest odpowiednie uzasadnienie takich wydatków ponoszonych przez organ prowadzący. Choć administracyjna i prawna obsługa szkół stanowi jedno z kluczowych zadań organu prowadzącego, to jego wykonywanie przy użyciu publicznych środków wymaga zachowania ścisłego związku z ich przeznaczeniem - realizacją kształcenia, wychowania i opieki. Ciężar udowodnienia takiego związku spoczywa zawsze na organie prowadzącym. Jeśli zatem nie przedstawi on odpowiednio racjonalnych argumentów i dowodów - decyzja o obowiązku zwrotu pieniędzy może okazać się nieuchronna.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z 15 września 2026 r. (sygn. I SA/Po 353/26) - orzeczenie nieprawomocne

Źródło: CBOSA

Phoca PDF